

Leg 871

Sprawozdanie

Komisji gospodarstwa krajowego o sprawozdaniu Wydziału krajowego o krajowej Szkole ogrodniczej w Tarnowie, Zakładzie sadowniczym w Zaleszczykach, Szkole ogrodniczej na Wulce kapitańskiej i o popieraniu sadownictwa w kraju za rok 1909/1910.

Wysoki Sejmie!

I. Krajowa Szkoła ogrodnicza w Tarnowie.

Szkoła rozwija się wogóle pomyślnie, miejsca są w niej stale zajęte, uczniowie kończąc zdają egzamina z wynikiem zadowalającym i stają się potem dobrymi pracownikami. Wpływ Szkoły na rozwój ogrodnictwa nie tylko w bliższej okolicy ale i wogóle w kraju jest widoczny, nauczyciele w miarę rozporządzalnego czasu nader chętnie pracują poza szkołą w towarzystwie ogrodniczym lokalnym i wogóle starają się o rozwój ogrodnictwa.

Nowo założone szkółki rozwijają się bardzo ładnie, i pokryją lokalne zapotrzebowanie, dostarczając w cenie stosunkowo bardzo przystępnej doborowych okazów. Ogrody warzywne są w stanie bardzo dobrym, o ile to możliwym bez wodociągów, z których definitywnem założeniem nie należy absolutnie zwlekać, jest to bowiem wydatek, który nie tylko teoretycznie opłacać się będzie.

Należałoby zwrócić może nieco więcej uwagę na produkcję kwiatów do cięcia, miasto bowiem tak zamożne jak Tarnów, z garnizonem, silnym ruchem kolejowym itd. da możność zbytu nawet w porze letniej — zwłaszcza przy zorganizowaniu sprzedaży — a wobec nowych prądów w ogrodnictwie ozdobnym, wobec ogólnego dążenia publiczności, by swe mieszkania zdobić kwiatami — jak kto może — wykształcenie młodzieży ogrodniczej i w tym dziale uważać należy za wskazane.

Budowa szklarni jest rzeczą nieodzowną; dziś rozporządza Szkoła ledwo kilku najprymitywniejszymi w ziemię wkopanymi dołami, w których prawie niepodobna uczniom należycie kształcić; niestety też pod względem praktyki szklarniowej wychowankowie szkoły (o ile potem nie praktykowali w odpowiednich zakładach) wykazują braki i nie tak może chętnie bywają przez ogrodnictwa handlowe angażowani, jakby z innych względów zasługiwali. Szklarnie wystawić się mające powinny nie tylko ściśle odpowiadać celowi i bez nadmiernych kosztów powstać, ale winny być wzorami i dla przedsiębiorców budowlanych, jak tego rodzaju budynki bez zarzutu budować należy, by najzupełniej swemu celowi odpowiadały, były tanie, trwałe, oszczędne w opale, a pomyślnie w wynikach hodowli.

Wodociągi są warunkiem niezbędnym pomyślnych wyników w ogrodzie, i z ich budową należałoby nie zwlekać. Zwraca przytem Komisya uwagę na możli-

wość korzystnego zaprowadzenia w części ogrodu sieci wodociągowej rurami nawierzchniowymi, które na zimę można rozierać, a w miarę potrzeby na inne kwatery i w ciągu lata przenosić.

Z uznaniem konstatuje Komisya wstawienie do budżetu na r. 1911 podwyżki kwaterowego dla nauczyciela fachowego, zupełnie umotywowanej faktycznym podrożeniem mieszkań, oraz pozycyi na drugiego ucznia praktykanta. Umożliwi to lepszy nadzór nad młodymi uczniami i nad robotnikami płatnymi, lepsze wykorzystanie tych sił, oraz lepsze wyszkolenie praktyczne co do zapotrzebowania i wydatności pracy dla samych tych praktykantów.

Kwestyi budowy nowych budynków zakładowych nie należy spuszczać z oka, a Komisya spodziewa się, iż Wydział krajowy już w niedługim terminie przedłoży wnioski w tej mierze, czy nowy budynek ma powstać na tem samym miejscu, czy w obrębie lub obok ogrodu; szklarnie jednak powinny powstać w tegoż obrębie.

II. Krajowy Zakład sadowniczy w Zaleszczykach.

Jak z sprawozdania obszerniejszego widać, rozwija się ta instytucya z roku na rok, spełniając zadanie nań nałożone. Zdaje się też, że młodzież wychowana w Zakładzie na pracowników sadowych odpowie w całej pełni swemu zadaniu, a tem samem udowodni z biegiem czasu, że kraj nie zmarnował pieniędzy włożonych w Zakład, i że system w Zakładzie przyjęty jest zupełnie odpowiedni.

Fabryczka pokazowa wyrobów owocowych rozwija się, budząc coraz to szersze zainteresowanie nie tylko co do kwestyi wyuczenia się sposobów postępowania ale i co do przerobów samych. Zainteresowanie się włościan kwestyą lekkich win owocowych należy powitać jak najżyczliwiej a rzecz tę najgoręcej popierać.

Na dobrą drogę wstąpił też Zakład tworząc wzorowe sady włościańskie, które z biegiem czasu powinny być przykładami typowych a starannie prowadzonych gospodarstw sadowych. Należy je w przyszłości otaczać opieką, by rzeczywiście pozostały wzorami.

Komisya wyraża jednak żal, iż nie podano warunków zakładania tych sadów wzorowych, i nie wątpi, że warunki te zgodne są z instrukcjami, pod jakimi rozmaite inne krajowe instytucje podobne sady wzorowe tworzą; konkurencyi bowiem na tem polu być nie powinno.

Z wstawieniem wydatku na budowę gospodarskiego budynku do preliminarza na rok 1912 Komisya się zgadza, i wyraża nadzieję, iż Zakład nadal na dotychczasowej drodze idąc coraz większy wpływ na rozwój sadownictwa w południowo wschodniej połaci kraju wywierać będzie.

III. Krajowa Szkoła ogrodnicza na Wulce kapitańskiej.

Roboty w szkółkach, ogrodzie warzywnym i sadach wykonane do teraz, wskazują nie tylko na bardzo staranne przygotowanie całości, na ogólny plan wzorowo obmyślany, ale i na równie staranną dbałość o każdy szczegół. Sady są w dobrym stanie, tak samo młode szczepek na rozmaite formy są zupełnie zdrowe, a mimo niekorzystnych warunków, posucha i brak wody, nader mały stosunkowo procent drzewek świeżo posadzonych odpadł. Jarzyny były bardzo ładne, owoce pędzone w inspektach obfite i do stosunków targowych dobrze dobrane, a nowe kultury truskawek zaopatrzą obficie targi lwowskie już w najbliższym roku.

Według wszelkiego prawdopodobieństwa wynik nie tylko moralny ale i finansowy tego działu Szkoły będzie bardzo korzystny, co później równie korzystnie wpłynie na wychowanków Szkoły, gdy ci się przyzwyczają do dokładnej pracy, wielkiej oszczędności w wydatkach na tę pracę, a przytem przekonają się, iż ogrodnictwo może dawać odpowiednio znaczne zyski; jeden nawet rok kierownictwa należytego

może zmienić radykalnie całokształt instytucji i nadać jej najlepszy początek do wzorowości, tak potrzebnej a oczekiwanej.

Budynek główny i mieszkanie dla kierownika oraz portylerka i ogrodzenie są już ukończone, zwłaszcza główny budynek choć oszczędnie stawiany, bardzo porządnie się przedstawia, a gdy usunie się szpecące rudery budynku gospodarczego zupełnie nieodpowiadającego celowi, gdy powstanie szklarnia i założonym zostanie ogródek ozdobny wzorowy, to z pewnością całość przedstawi się jak najlepiej, i najlepsze wyda wyniki. Bardzo też byłoby wskazaniem, by w odpowiedni sposób, może z jakich zapasów kasowych, znaleziono fundusze na budowę już w r. 1911 koniecznego budynku gospodarczego, wydatek zaś wstawiony w preliminarz na r. 1912 w swoim czasie zwrócono.

Odpowiedni wodociąg będzie niezbędny, i nie należy zwlekać z jego budową, pamiętając jednak o utworzeniu basenu do magazynowania w nim wody, by nie zimną wprost wodociągową podlewano, lecz należyce odstałą. Założenie takiego basenu będzie możliwe w samym terenie, uwzględniając naturalnie tegoż wyniosłości. Natomiast najniższe partie gruntów należy osuszyć rowami, poczem dopiero dadzą one stosowną rentę i będą mogły być oddane stosownej kulturze.

IV. Popieranie ogrodnictwa w kraju.

a) Towarzystwo ogrodnicze krakowskie i szkoły na Glince, zaznaczają swój rozwój dalszy przede wszystkim kursami zimowymi, jak dotychczas się odbywającymi, następnie zakładaniem dobrze obmyślanych wzorowych sadów włościańskich. Produkcya drzewek na Glince bez znaczniejszej zmiany istnieje nadal, starając się o lepszy towar, by w ten sposób zwiększając dochód, zwalczać lepiej trudności finansowe. Tegoroczne zbiory drzewek powinny też wypaść korzystniej, niż w latach poprzednich.

Miesięcznik Towarzystwa „Ogrodnictwo“ rozszerza się, a wprowadzony dział opisowy flory krajowej i ogólnopolskiej, za myśl nader szczęśliwą poczytać można.

b) Towarzystwo ogrodnicze w Tarnowie rozwija się — jak na niewielki okrąg działalności — wcale pomyślnie, dbając o rozwój sadownictwa u włościan okolicznych. Wydawany staraniem Towarzystwa miesięcznik „Poradnik ogrodniczy“ zasługiwałby na szersze rozpowszechnianie i na wydatniejszą pomoc kraju.

c) Zakłady powiatowe w Limanowej, Wieliczce, Śniatynie spełniają swe zadanie w miarę możności i dawniejszych wskazówek. Dla Rady powiatowej w Wieliczce należałoby dać dalszą subwencję w kwocie K 1.000 na spłatę rat częściowych budowy domu dla instruktora oraz piwnic i na przyszłość subwencję tę zapewnić, by ustalić istnienie tego zakładu, wstawiając do preliminarzy w latach następnych, od 1912 do 1917 po 1.000 K rocznie na ten cel.

d) Zakład Braci Niemczewskich w Okopach św. Trójcy zajmuje się w tej najcieplejszej może okolicy kraju produkcją winorośli i winogron oraz innych szlachetnych owoców z bardzo dobrymi wynikami — sadzonki są ładne i zdrowe, a owoce często lepsze od sprowadzanych, węgierskich. Zakład może zdziałać bardzo wiele dla podniesienia sadownictwa i uprawy winorośli, mającej w położeniach odpowiednich tamtejszej okolicy i przy starannej, sto. nej kulturze zupełne uprawnienie i zasługuje na wydatniejszą pomoc kraju.

e) Działalność krajowego instruktora ogrodnictwa Dra Stan. Golińskiego zasługuje na pochwałę — zwłaszcza co do rozszerzania przeszczepiania drzew owocowych, co do kursów rozmaitych i akcji ogrodniczej w samym Krakowie, mającej na celu upiększenie miasta i tak wiele w kierunku tym działającego. Inicyatywa w sprawie eksportu owoców zasługuje na pełne uznanie.

Nasuwa się przy tem pytanie, czemu właściwie sprawozdanie krajowego instruktora dla okolic Lwowa, p. Traczewskiego, pracującego z powodzeniem nie mniejszem w dziale głównie ogrodniczym, nie jest objęte tym samym aktem, gdy właściwie tu się najlepiej nadaje.

Zdaniem komisji należałoby tem sprawozdaniem w przyszłości objąć też działalność na polu rozwoju ogrodnictwa Towarzystw Kółek rolniczych i c. k. galicyjskiego Towarzystwa gospodarskiego, w ten bowiem sposób obraz rozwoju tej gałęzi krajowego gospodarstwa zaokrągli się zupełnie.

Nie wątpi też komisya, że Wydział krajowy nie spuszcza z oka sprawy utworzenia posady krajowego instruktora ogrodnictwa i do budżetu na rok 1912 odpowiednią kwotę wstawi.

Wobec tego Komisya wnosi:

Wysoki Sejm raczy uchwalić:

1. Sejm przyjmuje do wiadomości sprawozdanie Wydziału krajowego.
2. Sejm uchwała kredyt nadzwyczajny na koszt budowy szklarni w krajowej szkole ogrodniczej w Tarnowie i na Wulce kapitańskiej, dla każdej z nich kosztem po 33.000 koron, oraz kredyt koron 11.360 na rozprowadzenie wody w ogrodzie szkoły tarnowskiej i wstawienie tych kredytów do Rubryki X. budżetu krajowego na rok 1911.
3. Sejm przyznaje dodatek aktywalny kierownikowi krajowej szkoły ogrodniczej na Wulce kapitańskiej w kwocie koron 300 rocznie a nauczycielowi-instruktorowi tejże szkoły także dodatek w kwocie 240 koron rocznie.
4. Sejm poleca wypracowanie kosztorysów i wstawienie do budżetu na rok 1912 kwoty potrzebnej na odpowiednie wodociągi w ogrodzie szkoły ogrodniczej na Wulce kapitańskiej.
5. Sejm poleca Wydziałowi krajowemu, by w budżet na rok 1912 wstawił odpowiednią kwotę na krajowego inspektora ogrodnictwa i w swoim czasie, rozpisał odpowiedni konkurs, celem obsadzenia tej posady.
6. Petycyę L. 7.081 Wydziału powiatowego w Wieliczce o subwencyę odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia po myśli wywodów Komisji w treści sprawozdania zawartych.
7. Petycyę L. 6.935 ruskiego Towarzystwa Narodnego Domu w Szczytowcach odstępuje się Wydziałowi krajowemu do załatwienia.

Przewodniczący:
Brykczyński.

Sprawozdawca:
J. Brunicki.